

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО ДЕРЖАВНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ УКРАЇНИ «УКРАЇНСЬКА МЕДИЧНА СТОМАТОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ»

Ждан В.М., Бобирьов В.М., Білаш С.М., Лохматова Н.М.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Стаття висвітлює результати впровадження новітніх освітніх технологій у організацію самостійної роботи студентів ВДНЗУ «УМСА», які показали їхню дієвість і перспективність. Окреслено напрями подальшого розвитку вдосконалення самонавчання студентів.

Ключові слова: інноваційні технології, самостійна робота, студенти.

Основні завдання вищого навчального закладу, передбачені Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556 (стаття 26), – провадження на високому рівні освітньої діяльності, що забезпечує здобуття особами вищої освіти відповідного ступеня за обраними спеціальностями. Для вирішення цих завдань академія відповідає стандартам освітньої діяльності, які становлять собою сукупність мінімальних вимог до кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного й інформаційного забезпечення освітнього процесу вищого навчального закладу і наукової установи (стаття 9) [1]. Але освіта невпинно розвивається, і створені у 2016 році Галузеві стандарти вищої освіти підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальностями 221 «Стоматологія» і 222 «Медицина» ставлять перед вишем нові завдання. Нові навчальні плани за відповідними спеціальностями спрямовують вагому частку навчального навантаження на самостійну роботу студентів (СРС), тому її розвиток і вдосконалення шляхом запровадження інноваційних технологій стали одним із пріоритетних напрямів роботи науково-педагогічного колективу академії.

Упровадження інноваційних освітніх технологій у всі ланки навчального процесу, зокрема СРС, набуло певного досвіду застосування у ВДНЗУ «УМСА», який показав їхню досить високу дієвість і перспективність [2].

Нині самостійна робота – це активні форми і методи навчання, єдність навчально-виховної, науково-дослідної та науково-практичної діяльності, тісна співпраця студента з викладачем. Широке застосування інновацій (ділові ігри, тренінги, творчі завдання, прес-конференції, наукові дискусії, майстер-класи, захист рефератів, складання аналітичних нотаток, метод дослідження під час навчання, круглі столи та ін.) сприяє підвищенню пізнавального інтересу, творчої активності студентів, відкриває нові можливості для самонавчання, розширення світогляду, збагачує студентів знаннями в опануванні нових методів діагностики і лікування. Тому необхідно підкреслити, що реорганізація медичної освіти шляхом уведення нової методології навчального процесу особливо потребує змін у організації СРС як невід'ємної складової сучасного педагогічного процесу.

Результативність самоосвітньої діяльності студента безпосередньо пов'язана з мотивацією навчання. Вона визначається як готовність людини до навчання, освоєння професійної діяльності та професійного росту. Формування мотиваційної спрямованості – не тільки особиста справа студента, а і завдання професорсько-викладацького колективу, особливо в перші роки навчання. Цей процес формує пізнавальну діяльність студентів, сприяє розвитку їхньої самостійності й організованості, творчого підходу до розв'язання проблем навчального і професійного рівнів, що сприяє підвищенню якості підготовки лікарів до подальшої практичної діяльності.

Самостійна робота за умов особистісно-орієнтованого навчання враховує індивідуальність студента, його особисті здібності та спонукає до творчого підходу до навчання. Самостійна позааудиторна робота враховує індивідуальні інтереси та природні здібності кожного студента і є основним засобом засвоєння навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових занять.

Особливо слід підкреслити роль джерел інформації в самостійному навчанні. Науково-технічний прогрес призвів до постійного і стрімкого збільшення інформаційних потоків. Студенти під час самостійної роботи отримують інформацію з багатьох джерел: підручників, довідників, каталогів, конспектів лекцій, періодичних фахових видань, Інтернету. Для якісного засвоєння знань необхідні сучасні джерела інформації, актуальна навчальна і наукова література. В академії нині працює бібліотека з потужним книжковим фондом (понад 400 тис. примірників); створені електронна бібліотека, діють wi-fi, он-лайн «Електронний каталог», електронна доставка документів, служба «Віртуальна довідка», віртуальні книжкові виставки, академічний сайт, на якому розміщені навчально-методичні матеріали з усіх дисциплін. Натепер маємо досить велику кількість електронних посібників, які, крім інформації, передбаченої навчальними програмами, містять багато додаткового матеріалу.

Інноваційний прорив у галузі інформаційних комп'ютерних технологій, що відбувається в наш час, змушує переглядати питання організації інформаційного забезпечення СРС. Перехід до нових комп'ютерно-орієнтованих технологій навчання, створення умов для їх розробки, апробації та впровадження, раціональне поєднання нових із традиційними – складне педагогічне завдання, яке потребує розв'язання комплексу психолого-педагогічних, організаційних, навчально-методичних, технічних та інших проблем [3].

Неоціненну допомогу в самостійному здобутті знань, опануванні практичних навичок і вмінь надають технічні засоби навчання. Кожна кафедра використовує максимум можливостей для зацікавленості, мотивації та створення сприятливих умов для засвоєння самостійно здобутих знань. Тому задля забезпечення навчального процесу і діяльності структурних підрозділів академії у 2016 році було зосереджено увагу на технічній складовій інформаційної системи, зокрема на матеріально-технічному, інформаційному забезпеченні та модернізації локальної мережі. Роботу мережі академії контролюють сучасний сервер і роутери. Для надання доступу і чіткої роботи в мережі Інтернет забезпечено роботу трьох швидкісних пакетів (10 Мбіт/с, 50 Мбіт/с, 80 Мбіт/с). З метою

забезпечення можливості отримання інформації з мережі Інтернет для СРС організовано і постійно вдосконалюється бездротовий зв'язок (wi-fi), що покриває площі навчальних та адміністративних корпусів академії, бібліотеки і гуртожитків.

Для вдосконалення організації СРС академія активно впроваджує новітні методи вивчення дисциплін: постійне вдосконалення матеріально-технічної бази кафедр; інтенсивна модернізація і технологізація навчально-процесу та наукової роботи; створення на громадських засадах навчально-науково-виробничих об'єднань, науково-практичних і навчально-практичних тренінгових центрів, навчально-практичних лабораторій. Ці заходи забезпечують студенту можливість поглибленого теоретичного вивчення предмета, сприяють систематизації знань, дозволяють самостійно розвинути творче мислення й удосконалити практичні навички в міждисциплінарних тренінгових класах на симуляторах (фантомах). Натепер у академії функціонують 7 сучасних навчально-тренінгових центрів: навчально-виробничий тренінговий центр з опанування практичних навичок із невідкладної допомоги; навчально-методичний центр з первинної реанімації новонароджених; навчально-практичний тренінговий центр сучасних технологій пренатальної медицини; центр практичної підготовки з акушерства і гінекології; центр практичної підготовки з опанування хірургічних навичок; навчально-практичний центр з опанування практичних навичок зі стоматології; навчально-практичний центр з опанування практичних навичок зі стоматології в дитей.

Сформовані навички студенти застосовують у роботі з пацієнтами вже на наступних етапах професійної практичної підготовки в клініці. Так, самостійна робота з підготовки лікарів первинної ланки на кафедрі сімейної медицини і терапії ВДНЗУ «УМСА» проводиться на базі амбулаторії №1 КЗ «Центр первинної медико-санітарної допомоги № 2» і Степнянської амбулаторії ЗПСМ Полтавського району, де було створено навчально-практичний центр сімейної медицини. Тут навчаються й удосконалюють професійні навички студенти, лікарі-інтерни і лікарі-курсанти з фаху «Загальна практика – сімейна медицина» і курсанти з фаху «Терапія». Миська база навчально-практичного центру складається з двох підрозділів – мультидисциплінарної та методично-консультативної лабораторій. Навчання лікарів в умовах навчально-практичного центру дає змогу самостійно вдосконалити і реалізувати теоретичні знання і практичні навички та безпосередньо ознайомитися зі специфікою роботи сімейного лікаря в первинній ланці охорони здоров'я [4].

Науково-дослідна робота студентів як одна з форм самостійної позааудиторної роботи визнається одними із головних аспектів формування особистості фахівця високої кваліфікації та майбутнього вченого, слугує потужним засобом селективного відбору кадрів для підготовки молодих учених і збереження наукових шкіл. Тому в академії велика увага приділяється залученню обдарованої студентської молоді до науково-дослідної і науково-практичної роботи. Науково-дослідна робота проводиться науково-педагогічними працівниками кафедр відповідно до їхньої спеціалізації та організовується в рамках студентського наукового товариства в студентських наукових гуртках на теоретичних і клінічних кафедрах. Індивідуальна самостійна робота дає можливість обдарованим студентам реалізувати свої прагнення самовдосконалення шляхом участі в предметних олімпіадах, дослідній роботі в наукових студентських гуртках, на наукових конференціях та ін.

У всьому світі нині спостерігається посилений інтерес до технологій дистанційної освіти, яка дає студентам, лікарям-інтернам і курсантам можливість навчатися в індивідуальному режимі, що особливо важливо в безперервній освіті. Упровадження дистанційної освіти дозволяє значно підвищити рівень підготовки лікаря, що особливо актуально на післядипломному етапі навчання [5]. Кафедри післядипломної освіти лікарів академії активно впроваджують сучасне забезпечення безперервної освіти, яка покликана допомогти медичним працівникам самостійно адаптуватися до змін, що відбуваються в медичній науці та практиці, усвідомлено ставитися до знань, уміти використовувати їх у різних сферах практичної охорони здоров'я. Так, кафедра післядипломної освіти лікарів-стоматологів ВДНЗУ «УМСА» має багатий позитивний досвід використання дистанційного навчання на базі філій у Чернігові та Кременчуці. Дистанційна освіта і підвищення кваліфікації лікарів-стоматологів на кафедрах академії здійснюються шляхом проведення лекцій у режимі on-line у рамках тематичних курсів, передатестаційних циклів, семінарів, практичних занять, а також відеоконференцій, майстер-класів, індивідуальних медичних телеконсультацій.

Одне з основних завдань вищого навчального закладу, яке реалізується через самостійну роботу, – формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити і самоорганізовуватися в сучасних умовах (стаття 26, Закон України «Про вищу освіту»). Тому в академії активно ведеться виховна робота, зокрема волонтерська діяльність у галузі збереження здоров'я. Це професійно значущий етап у системі практичної підготовки майбутнього лікаря, який передбачає добровільну участь у заходах і програмах, спрямованих на збереження здоров'я населення.

Отже, самостійна робота студентів – це не тільки самостійне вивчення навчальних дисциплін, а передусім засіб зростання інтелектуального потенціалу, професійної культури, платформа формування відповідальності, оволодіння засобами самовиховання, самоосвіти. Провідна роль у реалізації цього засобу в стінах вишу належить викладачу. Тому колектив вищого державного навчального закладу України «Українська медична стоматологічна академія» активно проводить щоденну наполегливу роботу щодо забезпечення і вдосконалення самостійної роботи учасників освітнього процесу, відкриває нові перспективи й окреслює напрями подальшої праці щодо її оптимізації.

Список використаної літератури

1. Закон України „Про вищу освіту” (із змінами, внесеними згідно із Законами № 1415-VIII від 14.06.2016, ВВР, 2016, № 30, ст.543) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon5.rada.gov.ua/>.
2. Ждан В. М. Роль сучасних технологій у становленні майбутніх лікарів / В.М. Ждан, В.М. Бобирьов, О.В. Шешукова [та ін.] // Медична освіта. – 2012. - №3 (додаток). – С. 55-57.
3. Доценко В. І. Інформаційно-комп'ютерні технології як засіб підвищення ефективності навчально-пізнавальної діяльності студентів / В. І. Доценко, Ю. П. Ткаченко // Інноваційні освітні технології у підготовці медичних кадрів. — Полтава, 2010. — С. 59 — 61.

4. Ждан В. М. Досвід впровадження новітніх інформаційних технологій у післядипломній підготовці лікарів в УМСА / В. М. Ждан, Л. М. Шилкіна, В. Ю. Штомпель [та ін.] // Сімейна медицина. — 2013. — № 4 (48). — С. 25 — 27.
5. Подліанова О. І. Організація самостійної роботи лікарів-інтернів в заочній інтернатурі / О. І. Подліанова // Вісник проблем біології і медицини. — 2015. — Вип. 2, т. 4 (121). — С. 47-49.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ, ЯКІ ВИВЧАЮТЬ ХІРУРГІЧНУ СТОМАТОЛОГІЮ І ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЕВУ ХІРУРГІЮ

Аветіков Д.С., Яценко І.В., Гаврильєв В.М., Ставицький С.О., Локес К.П.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Висвітлено важливість і необхідність використання самостійної роботи студентів стоматологічного факультету в процесі навчання хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії. Показано, що самостійна робота є одним із чинників індивідуалізації процесу навчання, створення мотивації до навчання, можливості для студентів проявити себе. Розглядається важливість самостійної роботи із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій для професійної діяльності хірурга-стоматолога. Даються деякі практичні рекомендації щодо організації самостійної роботи майбутніх хірургів-стоматологів та щелепно-лицевих хірургів.

Ключові слова: самостійна робота, ІКТ, хірургічна стоматологія, щелепно-лицьова хірургія, індивідуалізація.

Сучасна система вищої медичної освіти має практичну спрямованість. Її метою є формування особистості майбутнього лікаря-стоматолога, здатного самостійно і свідомо будувати своє життя в умовах глобальної професійної конкуренції. У зв'язку з цим оптимізація процесу самостійної роботи виступає основною підвищення якості професійної підготовки.

Організація самостійної роботи студентів (СРС) стоматологічного факультету ставить перед собою кілька завдань:

1. Робота з вивченим теоретичним матеріалом.
2. Напрацювання і закріплення практичних навичок.
3. Формування дослідницьких умінь.
4. Індивідуалізація навчальної та науково-пізнавальної діяльності.
5. Формування готовності майбутніх фахівців-стоматологів до самоосвіти в подальшому житті.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) уже міцно закріпилися в сучасних умовах, а тим більше в навчальному процесі. У даній ситуації напрацювання практичного досвіду використання ІКТ більш ніж актуальне. Тому на будь-яких заняттях у вищих медичних закладах, а при вивченні дисциплін «Хірургічна стоматологія» і «Щелепно-лицева хірургія» зокрема, використання ІКТ є вкрай необхідним. Розглянемо докладніше деякі ІКТ у застосуванні до процесу навчання майбутніх хірургів-стоматологів.

Інтернет створює широкі можливості: читання практичних рекомендацій, навчальних посібників і підручників, участь у різноманітних он-лайн проектах, розв'язання ситуаційних завдань і тестів. Вивчаючи ту чи іншу тему, студент має посилання, на яких європейських або американських оригінальних сайтах є необхідна інформація.

Студентам можна дати завдання по конкретному діагнозу, скласти план обстеження і план лікування пацієнта, прогнозувати наслідки хвороби, а потім підготувати презентацію, в якій відобразити результати роботи.

При організації СРС студентів-медиків важливу роль відіграють веб-квести. Веб-квести – це діяльнісно-орієнтована проектна дидактична модель, яка передбачає самостійну пошукову роботу в мережі Інтернет. Переваги веб-квестів такі:

- а) мотивація студентів до вивчення нового матеріалу;
 - б) організація роботи у формі цілеспрямованого дослідження, необмеженого за часом;
 - в) активізація самостійної індивідуальної діяльності студентів, якою вони самі керують.
- Незважаючи на назву «СРС», важливу роль відіграє викладач як наставник або консультант.

При організації СРС із застосуванням ІКТ з веб-квестами спочатку необхідно визначити проблемне завдання (на прикладі конкретного хворого), потім продумати передбачуваний результат (наслідки захворювання), далі визначитися з указаним переліком джерел інформації (спеціальною літературою), продумати процес діяльності (діагностики, лікування, методики оперативного втручання) і вже на завершальному етапі презентувати результати пошукової діяльності.

У всьому цьому викладач допомагає і спрямовує майбутнього хірурга-стоматолога. Так, на одному занятті студентів можна розділити на дві підгрупи по 5 осіб і дати завдання спільно обстежити і пролікувати конкретного хворого. На наступному занятті кожна підгрупа надає результати своєї пошукової, дослідницької та лікувально-діагностичної діяльності у вигляді Power-Point презентації.

Для майбутніх хірургів-стоматологів веб-квести особливо корисні, оскільки в професійній діяльності їм доведеться багато працювати з інформацією, з її пошуком та аналізом. Фактично, даючи завдання студенту написати історію хвороби за певним діагнозом, ми вже даємо йому установку на веб-квести. Також бажано надати студенту рекомендації стосовно сайтів, які доцільно використовувати в роботі.

При організації СРС у процесі вивчення хірургічної стоматології із застосуванням ІКТ слід звернути увагу на ведення студентами блогів, спілкування їх у форумах, контактах, групах. Для майбутніх лікарів-фахівців це відмінна практика вираження своїх думок на публіці, вміння спілкуватися з людьми, що дуже важливо в їхній професії. При цьому можна спілкуватися на різні теми, обговорювати як професійні, так і побутові проблеми.

На багатьох кафедрах діє практика перегляду фільмів і читання книг у ролі додаткових завдань. Наприклад, можна створити групу в соціальній мережі, де кожен студент на форумі повинен буде розміщувати свою думку